

"Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen"

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

HOOFDSTUK 1 ACTIEF BURGERSCHAP:
Een nadere kennismaking

HOOFDSTUK 2 ACTIEF BURGERSCHAP:
Een doel en een middel

HOOFDSTUK 3 ACTIEF BURGERSCHAP:
Hoe leren we dit aan?

HOOFDSTUK 4 ACTIEF BURGERSCHAP:
Koppeling aan de kerndoelen primair onderwijs

HOOFDSTUK 5 ACTIEF BURGERSCHAP:
Data-analyse, Actief Burgerschap in de toekomst

INLEIDING

De school als 'mini-maatschappij' heeft een groot aantal unieke kenmerken. . Het is de ontmoetingsplaats waar alle kinderen voor het eerst verkeren in grote groepen leeftijdsgenoten met alle verschillen van dien. Zeker als een school ook een wijkfunctie heeft, is de ontmoeting van leerlingen, ouders, leerkrachten, school – en wijkbetrokkenen, vriendjes en vriendinnetjes een intense beleving. Op een school leren kinderen om te gaan met verschillen en om samen te werken op basis van gelijkwaardigheid. Ook leren kinderen functionele relaties aan te gaan met een relatief grote groep onbekende volwassenen. Dit alles vindt in beginsel plaats binnen de veilige muren van de school.

Om te kunnen functioneren binnen de maatschappij is echter meer nodig. Scholen laten veelal kinderen op passieve wijze kennis maken met de relaties die de school aangaat. Gastlessen van 'grote mensen' in de klas , naschoolse activiteiten uit de Verlengde Schooldag, culturele uitstapjes, e.d. worden geïnitieerd door de school en laten een ruimte voor de actieve betrokkenheid van de leerlingen.

Leerlingen van De Bukehof moeten de gelegenheid krijgen zich actief in te zetten voor de omgeving waarin zij leven. Maar dit proces van 'bewustwording' vraagt om een actieve houding en inzet van de school en haar directbetrokkenen. De keuze van momenten van ontmoeting, de begeleiding van de kinderen hierbij, de kennis van en inzicht in de verschillende rollen en de samenwerking van de actoren bij deze omgeving, het is de moeite waard om hieraan veel aandacht te schenken.

Onze leerlingen moeten met open vizier de wereld in kunnen kijken en daar hun steentje aan bijdragen. Dit plan 'actief burgerschap' is mede een hulpbron hierbij.

Karin Goverde
Oudenbosch, november 2019

HOOFDSTUK 1 ACTIEF BURGERSCHAP: EEN NADERE KENNISMAKING

Onder **Actief Burgerschap** wordt verstaan: Het zelfstandig verantwoordelijkheid nemen door leerlingen voor gemeenschapsbelangen binnen en/of buiten de school.

De Onderwijsraad heeft in deze **zes kerndoelen** geformuleerd waar het basisonderwijs aan moet voldoen inzake Actief Burgerschap:

1. De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen;
2. De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht;
3. De leerlingen leren de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger;
4. De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen;
5. De leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen;
6. De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Kinderen en jongeren moeten initiatief nemen, zelf keuzes maken en de consequenties van die keuzes leren dragen. Zij moeten de kans krijgen om actief ervaringen op te doen met:

- participeren
- reflecteren
- meedenken
- meebeslissen
- uitvoeren
- keuzes maken
- verantwoordelijkheid dragen

Deze zes kerndoelen vormen een algemene kijk op de ontwikkeling van de leerling op De Bukehof tot 'actief en participerend burger van de samenleving'.

Voor de school en het IKC ligt een belangrijk speelveld van deze ontwikkeling.

Welkom zijn in de mini-samenleving 'die school heet', je belangrijk voelen als mens én als mens in de groep, erkenning, zijn absoluut taakvelden waarmee de school vanaf de binnenkomst van de leerling aan de slag gaat. Maar er is meer. Het kind leert en is ook lerend om het leven en de samenleving, waarin het zich bevindt vorm te geven. Dit vraagt een duidelijke pedagogische aanpak.

De meerwaarde op didactisch vlak van Actief Burgerschap zit vooral in het stimuleren van het opdoen van ervaringen binnen en buiten de school en in het betrekken van die ervaringen bij het onderwijs.

HOOFDSTUK 2 ACTIEF BURGERSCHAP: EEN DOEL EN EEN MIDDEL

Allereerst is het bevorderen van Actief Burgerschap in het onderwijs **een maatschappelijk doel** op zich.

Actief Burgerschap richt zich daarbij op:

- het opdoen van (positieve) ervaringen met het dragen van verantwoordelijkheid, initiatief, besluitvorming en het tot nut zijn voor de samenleving
- het zich oriënteren op de eigen groep, school, omgeving en maatschappij
- identiteitsvorming door eigen mogelijkheden en talenten te verkennen
- deelnemen aan een gemeenschap en functioneren in intermenselijke verhoudingen buiten die van leerling-leraar
- gelegenheid bieden tot het vormen van een emotionele relatie met Onderwijsinhouden

Ten tweede is Actief Burgerschap ook **een afgeleid doel van diverse bestaande Onderwijsactiviteiten**, waaronder:

- het ontwikkelen van sociale competenties
- de maatschappij- oriënterende vakken
- ethische oriëntatie
- het integreren van (buitenschoolse) ervaringen in het onderwijs
- educaties en projecten rond milieu, aandacht voor duurzame ontwikkeling, mensenrechten, gezondheid en de multiculturele samenleving

Ten derde is Actief Burgerschap **een middel om andere doelen te bereiken**, zoals:

- het leren verbeteren in brede zin
- het vergroten van de motivatie
- het ontwikkelen van zelfbeeld en geloof in eigen kunnen
- het ontwikkelen van sociale verbondenheid en respect voor anderen
- het gebruik maken van complexe authentieke situaties bij het leren
- het concretiseren van schoolse kennis en vaardigheden
- het leveren van een bijdrage aan buurt en samenleving
- het stimuleren van activerende werkvormen en participatie binnen de school

HOOFDSTUK 3 ACTIEF BURGERSCHAP: HOE LEREN WE DIT AAN?

Actief Burgerschap is een deel van de pedagogische opdracht van scholen. Het is meer dan het aanbod van (traditionele) kennis uit de schoolvakken. Het is meer dan het bespreken en het beoordelen van thematische opdrachten en werkstukken over zaken uit het brede gebied van burgerschap.

Actief burgerschap leer je door actief bezig te zijn op een bepaald tijdstip, binnen een bepaalde ruimte.

De school draagt zorg voor deze activiteiten in alle groepen. Er wordt een evenwicht gezocht tussen de kerndoelen en het aanbod van activiteiten. We willen met het kind de 'wereld binnen en buiten de school' leren ontdekken en op onze ontdekkingen reflecteren.

De Bukehof is een school met relatief veel activiteiten en festiviteiten, die les-overstijgend zijn. Wij vinden dit aanbod belangrijk, het draagt in grote mate bij aan de doelen van Actief Burgerschap en het maatschappelijk middel van Actief Burgerschap.

De kinderen in de lagere groepen bezoeken regelmatig de **steunpunten** in Oudenbosch om activiteiten samen met de ouders uit te voeren. Dit zijn zaken als voorlezen aan elkaar, spelletjes, tekenen en knutselen. De leerlingen uit groep 6 bakken jaarlijks pannenkoeken voor de ouders op de steunpunten.

Er is een **leerlingenraad** op de Bukehof. De leerlingenraad heeft als doel om;

- de betrokkenheid van de leerlingen te vergroten en ze te laten meedenken en betrekken bij de onderwerpen die spelen op school;
- leerlingen te leren een mening te vormen en te verwoorden over schoolse zaken alsmede de verantwoordelijkheid daarvoor;
- de leerlingen te laten ondervinden wat realistisch en haalbaar is;
- de leerlingen verantwoordelijkheid te geven en leren spreken vanuit de groep (participatie);
- aan te geven dat leerlingen een eigen stem hebben binnen de school, zodat ze weten dat ze mee tellen in de organisatie van de Bukehof;
- de leerlingen spelenderwijs kennis te laten maken met democratische beginselen;
- andere meningen en opvattingen laten ervaren en opbouwen van respect naar elkaar;
- bevorderen van actief burgerschap

De leerlingenraad bestaat uit leerlingen van groep 5 t/m 8, die circa 6x per schooljaar met de directeur en een leerkracht van de Bukehof vergaderen over allerlei zaken.

Zo wordt bijvoorbeeld de leerlingenraad gevraagd over goede doelen na te denken voor de sponsorloop, praktische oplossingen te bedenken voor kleine probleempjes etc.

Zo werken we samen aan de Bukehof!

Wat zijn zaken die zoals besproken zullen worden?

- ideeën van de kinderen;
- ideeën van de meneren en juffen;
- de leerling enquête;
- gebruik en inrichting schoolplein;
- veiligheid op weg naar school;
- mogelijke jaaractiviteiten;
- bevindingen over lesmethoden;
- enzovoorts.

Het belangrijkste is dat we als school willen horen wat er bij de kinderen leeft en daarover in gesprek willen gaan.

Ook betrekken we tijdens de feestdagen de eenzame mensen, minder bedeelden en mensen uit de omgeving die het om wat voor reden dan ook even nodig hebben, bij onze school door het rondbrengen van pakketten die we samen maken, kaartjes met liefdevolle teksten of reiken we op een andere wijze een "warme hand" uit, zodat iedereen zich welkom en betrokken voelt.

Ondanks de basisbehoeften van kinderen (relatie, competentie en autonomie), het veilige schoolklimaat en de wijze waarop de activiteiten vorm krijgen, zal elk kind verschillend handelen, zich verschillend voelen, verschillen bemerken bij het deelnemen aan de diverse activiteiten.

Met die verschillen moeten we rekening houden, het rekening houden met de verschillen bij de kinderen zit verweven in het aanbod van De Bukehof.

HOOFDSTUK 4 ACTIEF BURGERSCHAP: KOPPELING AAN DE KERNDOELEN PRIMAIR ONDERWIJS

Het Actief Burgerschap kent een zestal doelen, die geformuleerd zijn door de Onderwijsraad:

- de leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen (KD1)
- de leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht (KD2)
- de leerlingen leren de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger (KD3)
- de leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen (KD4)
- de leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen (KD5)
- de leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu (KD6)

In de onderstaande matrices zijn de activiteiten van de school gekoppeld aan deze kerndoelen. De matrices zijn in groepen verdeeld:

Groep 1-2	KD1	KD2	KD3	KD4	KD5	KD6
Leefstijl						
Leefstijlafspraken						
Kleuterplein						
Thema's DORR						
Vieringen/Feesten						
Cultuureducatie						
Boekenweek						
Bibliotheek						
Themabezoek						
SDW-traject						
Wereldschooluur						
Steunpunten						

Groep 3-6	KD1	KD2	KD3	KD4	KD5	KD6
Leefstijl						
Leefstijlafspraken						
Toneel en Drama						
Taakspel						
Vieringen/Feesten						
Cultuureducatie						
Boekenweek						
Bibliotheek						
Themabezoek						
Spreekbeurten						
Boekbespreking						
Schooltelevisie						
Wereldschooluur						
Godsdiensten						
Leerlingenraad						

Groep 7-8	KD1	KD2	KD3	KD4	KD5	KD6
Leefstijl						
Leefstijlafspraken						
Toneel en Drama						
Taakspel						
Vieringen/Feesten						
Cultuureducatie						
Boekenweek						
Bibliotheek						
Themabezoek						
Spreekbeurten						
Boekbespreking						
Natuurkamp						
Groepseducatie						
Pannenkoek dag						
HALT						
Schoolkamp						
GIPS						
Dodenherdenking						
Bevrijding						
Schooltelevisie						
3 ^e Kamerproject						
Musical						
Afscheid groep 8						
Sporttoernooien						
Methodellessen						
Wereldschooluur						
Godsdiensten						
Leerlingenraad						

HOOFDSTUK 5 DATA-ANALYSE, ACTIEF BURGERSCHAP IN DE TOEKOMST.

Groep 1-2	KD	%
	1	21
	2	26
	3	7
	4	24
	5	10
	6	12

Groep 3-6	KD	%
	1	18
	2	21
	3	10
	4	21
	5	14
	6	16

Groep 7-8	KD	%
	1	18
	2	20
	3	10
	4	23
	5	17
	6	12

In het totaalaanbod per genomen groepen is een evenwichtige verdeling van het aanbod, gekoppeld aan de kerndoelen van Actief Burgerschap, zichtbaar. Kerndoel 3 blijft in alle groepen achter. Ten opzichte van vorige schooljaren is hier aanmeer aandacht besteed, het totaalaanbod binnen dit kerndoel zou nog wat ruimer mogen. We zijn in overleg met de gemeente om het aanbod ook wat vastere vorm te geven (kinderburgemeester-verkiezingen, deelname gemeente aan De Week van de Opvoeding, de Dag van het Respect).

Evaluatie en toekomstperspectief:

Samenvattend kunnen we concluderen dat het onderwijs- en activiteiten aanbod op De Bukehof in ruim voldoende mate bijdraagt aan Actief Burgerschap. Er is een duidelijke balans in het kerndoelaanbod betreffende het burgerschapsaanbod gedurende de gehele schoolperiode.

Buitenschoolse activiteiten op het gebied van kunst en cultuurontwikkeling hebben de afgelopen jaren het aanbod alleen maar versterkt. De school kent ook een wijkfunctie, in de Bukehof zijn zelfs twee wijkverenigingen actief. Hun activiteiten zijn niet aan alle kinderen gekoppeld, maar wellicht is dat iets, dat in de toekomst mogelijk gemaakt kan worden.

Het spreekt voor zich dat De Bukehof ieder schooljaar het activiteitenaanbod evalueert en hier eventueel aanpassingen op maakt. Het toevoegen van activiteiten zal worden gekoppeld aan de kerndoelen. Hiermee wordt voorkomen dat er disbalans ontstaat binnen ons activiteitenaanbod betreffende Actief Burgerschap. Activiteiten worden alleen geschrapt, als er geen disbalans ontstaat of als er een gelijkwaardige activiteit voor in de plaats komt.

Op deze wijze borgen wij het Actieve Burgerschap binnen onze lerende organisatie en bieden wij plaats aan de wereld binnen en buiten onze school. We willen graag dat de kinderen van De Bukehof na acht jaren klaar zijn voor de stap in de 'grote maatschappij' en met de 21ste -eeuwse vaardigheden en een actieve houding als 'medemens' uitkijken naar de wereld die voor hen open ligt.

Want die wereld is er voor iedereen!